

— Господи, знову за ніч налетіли! — виглянули, ловлячи долонею позіхи, баба у вікно. — Хай їм буде нівроку, такі чисті й білі, як ангельські крила. Аби лиш на добро. Земля вже третій рік нидіє без урожаю. Гріхи людські не може відмолити. Але чого там винити землю?.. Вона чиста, непорочна... А ми? Тисячу літ би нам тепер на колінах стояти і спокутувати перед небесами свою вину. Але чи випросили би того прощення? — сердяться собі під ніс баба.

Їх щоранкове дудніння враз влітає в мій сон. Розтуляю набряклі повіки.

— Агій, уже й ти продер очі, — мовить незлобливо, збиваючи наді мною перину. — Хоч би тепер виспався, дитино, доки жаль хоч одне серце прихилить над тобою. А там виростеш, життя як угріє батогом — не до сну буде.

Та я не важу на бабині слова — притьмом злітаю з ліжка і, цокотячи зубами від холоду, пну голову у вікно. Дві наші груші-літнівки біля колодязя, що перед цим кілька днів по-жебрачигнулися під осінніми дощами і вітрами, тепер зодягнуті в біле, немов молоді панянки. Такі пишні, гонорові — хоч узувайся і йди їм по сусідських садах женихів шукати. Та й неабияких.

— Тьфу, — спльовую, сердячись чомусь на дерева, — жеброто, жеброто... Вискочило на бережок, то й гадає

собі, що з попа ризи зняло. Ге, коби лиш не так! — дражню груші бабиним голосом.

«Мале, то й дурне», — перемовилось дерево з деревом, навіть не глянувши в мій бік.

Але охоплений красою снігів, які за ніч спеленали наше Черешневе, я вже нічого не чую. Ті, що випали на розкислу землю кілька днів перед цим, бачились якимись приреченими, немічними й безнадійними. Вони не дихали, від них не пахло зимовою радістю, а тхнуло спертим духом, як це буває в хаті, де довго лежить труна з мерцем. А нинішні сніги! Дивлюся через шибку, і видиться, вони тихо ворухнуться під вікном, як крила білих птахів у сні. І весь світ звідси, з горішнього кінця села, де бабина хата, — прудкі вулички, що наввипередки мчать у долину, кудлаті солом'яні хати, довгошиї колодязні журавлі, островки зимових садів на схилах — віддає тим рвійним, свіжим запахом-вітром, від якого стає так хмільно і млосно в грудях, аж, сказала би баба, хочеться ще трішки пожити.

Не відаю чому, але відколи пішли перші сніги, кожної ночі переді мною спливає дивна картина. Але сонце чи видиво насправді — так і не можу збагнути. Тільки-но влягаємось і баба гасить лампу, дивлюся з постелі у вікно і бачу, як на вершині гори Віщунки між снігами поволі розцвітає, немов велетенська троянда, червона зоря. Ніч розсувається, і все довкола займається оранжево-пурпуровою барвою. І стає так казково-ясно, що я ловлю зором не тільки кожну хату, вуличку в селі, а й навіть травинку на маківці Віщунки, що не встигла зітліти під осінніми дощами. А зоря палає між снігами все яскравіше.

І ось вже летить з гори до нашого обійстя пучок променів і вдаряється, немов осліплений птах, об шибку.

Заціпенілий від страху, навіть паралізований тим світлом, споглядаю з ліжка, як на вершині Віщунки від зорі відділяється жінка і по променях спускається в село. Висока, ставна, вся в білому, вона іде впевнено, легко, і промені пружко гойдаються під її ходом. Жінка, не зупиняючись, проходить над усіма хатами і наближається до нашої. Тут вона опускається, і коли рука її вже торкається хвіртки, я впізнаю в ній маму. Ось вона підходить до вікна, складає дашком над чолом долоню і крізь шибки пильно вдивляється в кімнату. Великі голубі очі, довгі вії, широкі чорні брови, кучеряві хвилі волосся над чолом і загадковий погляд — мама! Широко розкритими очима вона довго дивиться на мене. Пробую розтулити уста, та вони скам'яніли, хочу крикнути, та на грудях лежить тяжка брила, і жодне слово не може з-під неї вирватися, намагаюся бодай поворухнутись, однак відчуваю, що все тіло туго спутане залізними ланцюгами. Задихаючись, напружуюсь з останніх сил і кричу:

— Ма-а-а-мо!

— Що з тобою?! — полохається баба і миттю підбігає до ліжка. Видиво зникає. Перестрашений, зблідлий дивлюся на неї і нічого не можу дотямити.

— Маму щойно бачив, — кажу, тяжко дихаючи.

— Лягай, дитино золота. Ти вже її не побачиш ніколи. Це хіба тільки я зустрінуся скоро з нею на тому світі, — печалиться баба.

Накривши нас із братом, вона сідає біля печі на ослінчик і тихо плаче у п'ятні.

Так було впродовж трьох ночей... -

— Агей, бабо, — стрибаю від вікна. — Сьогодні ж Різдвяний вечір! То віншую вам щасливого Різдва Христового! Абисьте здорові були, щоб гаразди до

вашої хати пливли, аби вам рясно родило жито, пшениця і всяка пашниця!

— Так, Різдво... 1948 рочок... а мені вже нині — 58... Казали мамка, що хто родився на Різдво, тому завжди відчинені ворота до раю, — мовить про себе баба. А може, то і правда, бо я пекло пережила на землі.

Невеличка зростом, худенька, запнута чорною хустиною, баба стала біля печі, склавши під фартухом руки, і напрочуд голубими очима ласкаво дивиться з-під густих зморщок.

— І годі вам на мене лупати, час уже на долоню гупати, — простягаю п'ятірню на подарунок за віншування.

— Уже тринадцятий рік, — скрушно хитає баба головою, — а розуму не більше, як у малого, — киває на брата Павла, який ще солодко посвистує уві сні. Потім нишпорить у кишенях, добуває зім'яті два карбованці і б'є мені на долоню.

— Чим віншуєте, тим і буду вас радувати цілий рік, — мовлю безцеремонно, недвозначно натякаючи на оцінки в щоденнику. Баба тут же витягує новеньку п'ятірку. З любов'ю дивлюся на бабу і з жалем помічаю, що вона за останній час геть зниділа, схудла... А тут ще й осінь впала горем на голову: вночі — батька перед тим викликали в Ужгород — застрелили маму. Нещастя мов підкосило бабу. Он і тепер — увійшла в хату, стала біля вікна, взялася за чоло і ніяк не може втямити, до чого руки докласти.

— Будь добрий, віднеси Царю їсти, — просить, мружачи очі. — Як-не-як Різдво, а він, сарака, певне, голодний. Що з чоловіком сталося, сама не відаю. Гасне на очах, як тота свічка.

— А колядувати коли будемо? — нетерпеливлюся.